

1. Uitgangspunten

In de conceptnota van 20 maart 2015 'Contouren en plan van aanpak voor een Vlaams beleid inzake een gedifferentieerde aanpak van jeugddelinquentie' geeft de Vlaamse regering haar algemene visie op rechtswaarborgen weer: een duidelijke maatschappelijke reactie op jeugddelinquentie kenmerkt zich door enerzijds zo snel als mogelijk aan te sluiten op de strafbare feiten gepleegd door de jongere en anderzijds door uitgebouwde kwaliteitseisen en rechtswaarborgen.

1.1. Algemeen

Jeugdadvocaten brengen in dat ze het recht op bijstand van een jeugdadvocaat cruciaal vinden als het gaat over rechtsbescherming. Deze rechtswaarborg moet op een onvoorwaardelijke wijze gegarandeerd worden aan alle jongeren en dat in elke stap van het traject. Jeugdadvocaten wensen dat decretaal wordt voorzien in het recht op bijstand van een jeugdadvocaat. Zij benadrukken dat het hierbij moet gaan om bijzonder opgeleide jeugdadvocaten in jeugd- en kinderrechten en in communicatie met kinderen, erkend door de Orde van Vlaamse Balies. Enkel wie aan deze voorwaarden voldoet mag minderjarigen kunnen bijstaan in de zaken voor en buiten de rechtbank. Er wordt door hen verwezen naar enkele relevante Europese Richtlijnen. Ten eerste maken zij melding van de Salduz-Richtlijn.¹ Daarnaast verwijzen zij naar Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad 'on rights of victims' van 25 oktober 2012. In artikel 24.1c en 25 is opgenomen dat voor volwassen en kinderen moet voorzien worden in gespecialiseerde opleidingen. Zowel kinderen als slachtoffers hebben bovendien recht op advies en vertegenwoordiging in eigen naam, door een eigen advocaat die bijzonder is opgeleid. Als laatste wordt verwezen naar Richtlijn 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad 'on procedural safeguards for children who are suspects or accused persons in criminal proceedings', welke recent werd gepubliceerd (op 11 mei 2016). Deze richtlijn is specifiek opgemaakt voor kinderen. In artikel 20 vraagt men van alle actoren, zoals magistraten, politie en advocaten, dat zij een bijzondere vorming ontvangen, inbegrepen communicatie met minderjarigen. Het gaat in deze richtlijn om aanvullende waarborgen voor minderjarigen in strafprocedures. Artikel 23 voorziet dat het niet is toegelaten bestaande rechten terug te schroeven, als deze in lidstaten reeds voorhanden zijn en verder gaan dan de rechten nu in de richtlijn als minima opgelegd. Jeugdadvocaten vinden niet alleen dat het recht op een jeugdadvocaat decretaal moet vastgelegd worden, maar zijn ook van mening dat een minderjarige hier geen afstand van mag kunnen doen.

Vanuit kinder- en jeugdpsychiatrie wijst men op het belang van voldoende aandacht voor het aspect ontwikkeling. Het gegeven dat kinderen in ontwikkeling zijn, moet meegenomen worden in het denken rond de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. Opvoeding en onderwijs zijn wezenlijke thema's in dit opzicht. Inzetten op het optimaliseren van deze ontwikkelkansen is een belangrijk uitgangspunt. Ook Zorgnet-Icuro wijst op het belang van basisrechten zoals onderwijs en wonen als plichten van de samenleving. Niet alleen het recht op jeugdhulp moet gegarandeerd worden als het

¹ Richtlijn van het Europees Parlement, on the right of access to a lawyer in criminal proceedings and European arrest warrant proceedings, and the right to have a third party informed upon deprivation of liberty and to communicate, while deprived of liberty, with third persons and with consular authorities: litera-29.

gaat over minderjarige verdachten of daders, andere basisrechten zijn even belangrijk. Dergelijke uitgangspunten moeten geëxpliciteerd worden in de memorie van toelichting bij het nieuwe decreet.

Op het vlak van uitgangspunten brengen academici in dat het belangrijk is om niet alleen te verwijzen naar het beginsel van schadebeperking wanneer minderjarigen van hun vrijheid worden beroofd. Ook normalisatie is een belangrijk principe waarnaar verwezen moet worden.

Zorgnet-Icuro benadrukt het belang van juiste terminologie. In dit verband stellen ze voor niet de term 'ouders' te hanteren, gezien jongeren niet altijd bij hun ouders maar bij andere (context)actoren leven of verblijven. Enkel spreken in termen van ouders is te eng. Beter is het om te veralgemenen naar opvoedingsverantwoordelijken of wettelijke vertegenwoordigers.

Betrokken partijen

Jeugdrechters stellen dat er in de huidige wet al heel wat waarborgen voor de verschillende actoren voorzien worden en dat het van belang is dat wat goed is, behouden blijft in het nieuwe decreet. Op het vlak van rechtswaarborgen situeert het verbeterpotentieel zich vooral op het niveau van de uitvoering. De toepassing van de rechten (kan) verbeteren. In dit opzicht wordt o.m. verwezen naar het recht op bijstand van een (jeugd)advocaat voor jongeren en ouders, het horen van ouders en het dagvaarden van ouders voor de openbare zitting.

Zowel jeugdrechters als het parket brengen in dat het van groot belang is om de finaliteit van de voorlopige fase en de fase ten gronde helder te hebben. Dit is immers sterk bepalend voor de wijze waarop men zich kan verhouden tot de diverse actoren. Zo is het in de voorlopige fase, waarin het onderzoek nog loopt moeilijk om formeel te spreken van 'dader' en 'slachtoffer'. Echter, het ontbreken van een 'formeel statuut' mag niet beletten dat men deze partijen reeds betreft en informeert waar mogelijk.

Het verder versterken van de mogelijkheden om slachtoffers en opvoedingsverantwoordelijken nog beter en meer te informeren en mogelijks te betrekken wordt algemeen ondersteund. Men geeft aan dat de positie van het slachtoffer kan verbeteren. Voor wat het informeren van het slachtoffer betreft, vraagt men zich af om welke redenen dit gegeven werd geschrapt uit de 'Everbergwet'. Hierin was expliciet voorzien dat het slachtoffer geïnformeerd werd over beslissingen met betrekking tot de minderjarige verdachte/dader. Het is wel onduidelijk hoe men praktisch aan de nodige gegevens omtrent de slachtoffers zal geraken. Inzake het informeren en betrekken van opvoedingsverantwoordelijken, is het zinvol om verder te zoeken naar manieren die ertoe leiden dat deze personen zich ook effectief beluisterd en betrokken voelen. Wat op heden voorzien is, blijkt hier niet steeds toe te leiden. De wil van het slachtoffer om al dan niet betrokken of geïnformeerd te worden mag daarbij echter op geen enkel moment uit het oog verloren worden.

Zowel academici, jeugdrechters als parket zijn geen voorstander van het geven van zelfstandige rechten aan het slachtoffer, in de zin dat deze de mogelijkheid zou krijgen om rechtstreeks te dagvaarden. Het parket benadrukt dat het vorderingsmonopolie bij het openbaar ministerie ligt en blijft en dat zij, en niet de burgerlijke partij, moet instaan voor de strafvordering. Het geven van een initiatiefrecht aan de burgerlijke partij in deze staat haaks op de deskundigheid en gespecialiseerde opleiding die overal wordt gevraagd.

Zowel het parket als academici en jeugdrechters stellen dat het van groot belang is om de taak van de gemeenschap op het vlak van de benadering van minderjarige delictplegers voldoende breed te blijven invullen. Het kan daarbij niet alleen gaan over het voorkomen of verminderen van recidive ter bescherming van de maatschappij. Het bieden van ondersteuning en hulpverlening en het bevorderen van het welzijn zijn uiterst belangrijke doelstellingen. Zorgnet-Icuro suggereert inspiratie te halen uit het strategisch plan voor hulp en dienstverlening aan gedetineerden wanneer het gaat over het omgaan met en het kijken naar recidive.

Besluit:

- De kerngedachte van het optimaliseren van de ontwikkelkansen van minderjarigen moet expliciet tot uiting worden gebracht in de Memorie van Toelichting bij het nieuwe decreet.
- Men staat er niet achter om te raken aan het vorderingsmonopolie van het openbaar ministerie.
- Men is geen voorstander dat ouders of slachtoffers zouden beschikken over de mogelijkheid van rechtstreekse dagvaarding.
- Het recht op informatie en het recht om gehoord te worden van ouders en slachtoffers zijn belangrijke rechtswaarborgen. Het garanderen van deze rechten aan deze partijen verdient voldoende aandacht. Deze rechten moeten formeel worden opgenomen in het decreet.
- Het recht voor een minderjarige op bijstand van een jeugdadvocaat moet opgenomen worden in het decreet.
- Slachtoffers en (mogelijke) daders hebben recht op een aanbod van herstel(bemiddeling).

1.2. Basisprincipes

Recht op jeugdhulp

Het Kinderrechtencommissariaat is vragende partij dat het recht op jeugdhulp geëxpliciteerd zou worden binnen de context van het decreet m.b.t. de aanpak van jeugddelinquentie. Men wijst er evenwel op dat dergelijk recht bijzonder relatief wordt wanneer men tegelijkertijd inschrijft dat dit recht geldt 'binnen het beschikbare aanbod en de beschikbare kredieten'. Naast het formaliseren van het recht op jeugdhulp moet er vooral worden ingezet op het effectueren van dit recht. Het parket gaat akkoord met het Kinderrechtencommissariaat en wijst erop dat het voorzien in voldoende hulp beschouwd moet worden als een fundamentele plicht van onze maatschappij.

Jeugdadvocaten wijzen evenzeer op het belang om het recht op jeugdhulp te kunnen effectueren en herhalen hun signaal over het tekort aan capaciteit. Ook het departement en een aantal academici vinden het relevant en belangrijk om het recht op jeugdhulp uitdrukkelijk in het nieuwe decreet op te nemen, omwille van de belangrijk geachte garantie van jeugdhulp aan minderjarige delictplegers. Een systeem dat een duidelijke(re) reactie op een delict installeert staat dergelijk recht niet in de weg.

Andere academici stellen de vraag waarom alleen het recht op jeugdhulp expliciet gemaakt moet worden en bijvoorbeeld niet het recht op onderwijs en andere belangrijke basisrechten. Ook Zorgnet-Icuro vraagt zich af of het wel nodig en wenselijk is het recht op jeugdhulp uitdrukkelijk en apart op te nemen in het decreet m.b.t. de aanpak van jeugddelinquentie. De bezorgdheid bestaat

erin dat men bij het expliciteren van dit ene recht het risico loopt om voor elke subgroep specifieke zaken te moeten voorzien. Het recht op jeugdhulp is integendeel een universeel recht dat volgens Zorgnet-Icuro daarom niet verbijzonderd moet worden in dit specifieke decreet. Men suggereert om alle universele rechten van toepassing te maken door ze op te nemen of ernaar te verwijzen in de preambule. Ook voor wat andere aspecten betreft, zoals bijvoorbeeld het ‘recht op onderwijs binnen de context van de gemeenschapsinstelling’, wordt vanuit deze optiek de vraag gesteld of deze zaken niet elders thuishoren, bv. in uitvoeringsbesluiten eerder dan in het decreet.

De kinder- en jeugdpsychiaters vragen naar de plek die het psychiatrisch expertiseverslag zal krijgen in de aanpak van jeugddelinquentie. Een kwalitatief onderzoek naar diagnostiek is van fundamenteel belang, in het bijzonder wanneer het gaat over kwetsbare jongeren met complexe problematieken. Bij wijze van voorbeeld wordt verwezen naar de deelgroep van minderjarige delictplegers met een verstandelijke beperking. Naar analogie met de volwassenen wordt gepleit voor het introduceren van het werken met een criterium van (on-)toerekeningsvatbaarheid. Men verwijst naar de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening om een eerste ‘screening’ te doen bij de uitvoering van hun maatschappelijk onderzoek.

Jeugdrechters uiten de bezorgdheid dat het structureel inlassen van de vereiste van een psychiatrisch expertiseverslag mogelijks de duur van het traject verlengt daar waar de het intentie was om de voorlopige fase zo kort als mogelijk te houden. Een psychiatrisch expertiseverslag is niet in alle gevallen noodzakelijk of opportuun. Bovendien vinden zij het niet evident om een consulent een psychiatrische screening te laten uitvoeren aangezien deze persoon daarvoor niet is opgeleid. Het is voor jeugdrechters dan ook niet wenselijk, noch lijkt het haalbaar, dergelijk onderzoek voor elke jongere te voorzien.

Het parket onderkent het belang aan onderbouwde diagnostiek en legt het verband met het voorzien in een oplossing voor het oneigenlijk gebruik van uithandengeving in functie van internering.

Besluit:

- Elke jongere heeft recht op een gedegen diagnostiek, doch deze moet niet in alle gevallen van psychiatrische aard zijn. Dat recht moet opgenomen worden in het decreet.
- Minderjarige delictplegers en psychiatrische problematiek wordt opgenomen in werkgroep 6.
- Er zijn 2 strekkingen rond het inbrengen van het ‘recht op jeugdhulp’ in het decreet:
 - sommigen suggereren om het in de preambule op te nemen:
 - anderen vinden het belangrijk om het recht op jeugdhulp expliciet op te nemen in de tekst van het decreet zelf.

Vrijheidsberoving, als ultimum remedium en voor de kortst mogelijke duur

Rond het al dan niet expliciet definiëren van begrippen als vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking worden uiteenlopende bedenkingen geformuleerd. Diverse stakeholders wijzen erop dat het strikt definiëren van dergelijke begrippen mogelijks niet aangewezen noch haalbaar is in het kader van het decreet. Het parket brengt in dit verband aan dat het bijzonder moeilijk blijkt deze begrippen af te lijnen. De invulling zou sterk verschillen en afhankelijk zijn van het perspectief van waaruit men kijkt.

Het Steunpunt Jeugdhulp merkt op dat een definitie ook breed kan zijn en refereert in deze naar artikel 11b van de Havana Rules.² Hier staat in artikel 11b het volgende te lezen: *'The deprivation of liberty means any form of detention or imprisonment or the placement of a person in a public or private custodial setting, from which this person is not permitted to leave at will, by order of any judicial, administrative or other public authority'*.

Vanuit academische hoek wordt verwezen naar de criteria die het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna EHRM) hanteert: duur, aard en effecten van de maatregelen. Hierbij koppelt men subjectieve (het niet instemmen met) aan objectieve (het fysieke) elementen. Academics suggereren dat het belangrijk is om te focussen op de consequenties die je hecht aan het gegeven of iets vrijheidsberovend of vrijheidsbeperkend is, eerder dan op een strikte definitie. Deze consequenties hebben immers effect op de rangorde en motivering. Er wordt onderschreven dat termen als vrijheidsberoving en –beperking geen eenvoudige begrippen zijn om af te lijnen. Bovendien zullen internrechtelijke definities altijd ook getoetst moeten worden aan de mensenrechtelijke garanties, in het bijzonder artikel 5 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Het begrip vrijheidsberoving heeft daar een 'autonome' betekenis, en dus zal – ongeacht de internrechtelijk gebruikte begrippen - het EHRM nog steeds kunnen controleren of een bepaalde maatregel al dan niet 'vrijheidsberovend' is en of aan de garanties van artikel 5 EVRM is voldaan. Anderzijds zijn er grenzen aan het hanteren van 'vage termen'. Met het inbrengen van rechtswaarborgen beoogt men immers o.m. bescherming te bieden tegen overheidsoptreden. Heldere definiëring is daarbij van belang, want anders kan men zich niet of moeilijk verweren.

Wanneer men beoogt om vrijheidsberoving effectief als ultieme interventie in te schakelen, is het volgens academics raadzaam om blijvend aandacht te besteden aan het effectueren van een hiërarchie binnen de maatregelen (artikel 37 Jeugdwet). Zij stellen hierbij dat de huidige wet op dit vlak niet zo slecht is. Academics benadrukken opnieuw het belang om de sporen 'reactie op het delict' en 'hulp' gescheiden én verbonden te kunnen inzetten. Jeugdrechters zijn van mening dat in eerste instantie moet gekozen worden voor gescheiden trajecten. De twee sluiten elkaar niet uit maar er moet recht gedaan worden aan beide finaliteiten.

Het Kinderrechtencommissariaat wijst erop dat zowel vrijheidsberoving als vrijheidsbeperking vanuit kinderrechtenperspectief enkel kan als laatste maatregel en voor de korst mogelijke duur. Vraag is wat als 'die korst mogelijke duur' of 'als laatste maatregel' niet gerespecteerd worden? Wat zijn dan de rechtswaarborgen voor minderjarigen. Volgens het Kinderrechtencommissariaat is er weinig aandacht voor de uitvoering van deze principes.

Er moet duidelijkheid zijn over wat het hoofddoel is van je interventie: VOS of MOF. Academics erkennen dat in het begin van een dossier men zich hier echter vaak nog in een onduidelijke, onzekere fase kan bevinden. Voor deze situaties, waarbij er een hulpnood is en er feiten zijn gepleegd, moet een oplossing worden gevonden. In dergelijke gevallen moet een korte, bewarende maatregel mogelijk zijn om onderzoek uit te voeren en uit te zoeken wat er nodig is.

Kinder- en jeugdpsychiaters en Zorgnet-Icuro brengen in dat er grenzen zijn aan het duidelijk afsplitsen van beide sporen. Er wordt op gewezen dat het zowel bij VOS als bij MOF vaak gaat over

² United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty, adopted by General Assembly resolution 45/113 of 14 December 1990.

soortgelijke risicofactoren en dat het in dat opzicht vaak niet anders mogelijk is dan hulp en reactie op het delict met elkaar te verbinden.

Met betrekking tot 'ernst van het misdrijf' wijst het parket erop dat het belangrijk zal zijn om aan te geven op welke wijze afgebakend zal worden welke misdrijven al dan niet in aanmerking komen voor vrijheidsberoving. Zal men werken met het benoemen van de strafmaat of verwijst men naar het 'soort' misdrijf. Eveneens wordt aandacht gevraagd voor de hervormingen die op dat vlak lopende zijn binnen Justitie (Potpourri II – Strafrecht en Strafvordering).

Voor wat redenen/criteria betreft op basis waarvan vrijheidsberoving al dan niet ingezet wordt, wijzen jeugdrechters erop om, naast ernst van het misdrijf, ook gevaar voor de openbare veiligheid, recidivegevaar, ontvluchtingsgevaar en gevaar voor collusie te weerhouden. Zorgnet-Icuro acht het evenmin wenselijk om vrijheidsberoving enkel te linken aan de zwaarte van het misdrijf en stelt dat er ook andere relevante elementen zijn. Het parket geeft aan dat recidive een relevant criterium kan zijn bij het overwegen van vrijheidsberoving. HCA-vertegenwoordigers onderschrijven dat het, in tegenstelling tot vorige conclusies, wel degelijk zinvol lijkt om het criterium recidive te weerhouden. Mogelijks kan de wet op de voorlopige hechtenis inspirerend werken.

Academici achten het belangrijk om het criterium 'ernstige aanwijzingen van schuld' opnieuw op te nemen wanneer het gaat over het inzetten van vrijheidsberoving in de voorlopige fase. Jeugdrechters zijn van mening dat hier geen onderscheid moet gemaakt worden tussen de aard van de maatregelen. In elk geval zouden er ernstige aanwijzingen van schuld moeten bestaan vooraleer een voorlopige maatregel kan worden opgelegd.

Actoren uit de jeugdhulpverlening benadrukken dat het parallel voorzien van aanbod van de gemeenschapsinstellingen en aanbod van private diensten zinvol en belangrijk is vanuit het recht op jeugdhulp. Ook vanuit HCA wordt het combineren van vrijheidsberoving met andere interventies als een meerwaarde beschouwd.

Besluit:

- Men wenst geen definiëring van de begrippen vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking. Een abstract onderscheid maken tussen vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking heeft geen zin. Belangrijker is te streven naar een consequent gebruik van begrippen, zo veel mogelijk in de lijn van de internationaalrechtelijke invulling daarvan.
- Er bestaat eensgezindheid over het gegeven dat vooral de strafmaat, gerelateerd aan de ernst van het feit, bepalend is of vrijheidsberoving al dan niet in beeld komt.
- In de voorlopige fase moet er sprake zijn van ernstige aanwijzingen van schuld om tot een vrijheidsberovende maatregel te kunnen overgaan.
- Het is wenselijk dat ook andere criteria meegenomen worden: collusie, ontvluchtingsgevaar en recidive.
- Er moet binnen dit thema onderscheid gemaakt worden tussen de voorlopige fase en de fase ten gronde m.b.t. welke criteria al dan niet kunnen in aanmerking worden genomen.
- Herziening moet als mogelijkheid behouden blijven, maar enkel in het voordeel van de minderjarige.

Voorlopige fase en fase ten gronde: finaliteit en specificiteit

Academici stellen dat het onderscheid tussen voorlopige fase en fase ten gronde zeker van belang is wanneer het vrijheidsberoving betreft. Indien men vrijheidsberoving effectief enkel als ultieme remedie wil inzetten, lijkt het hen zinvol om vrijheidsberoving in de voorlopige fase enkel in te zetten met het oog op het beveiligen van de maatschappij en niet in functie van het beveiligen/beschermen van de jongere. Jeugdrechters daarentegen pleiten voor een bredere invulling vanuit de bezorgdheid dat een aantal jongeren, die nood hebben aan beveiliging, uit de boot zouden vallen.

Er is sprake van uiteenlopende meningen wanneer het gaat over de mate waarin gemeenschapsdienst al dan niet kan ingezet worden als maatregel in de voorlopige fase. Academici stellen dat onderzoek centraal moet staan tijdens deze fase. Er is voor hen tijdens de voorlopige fase geen ruimte voor maatregelen die sanctionerend bedoeld zijn. Sanctioneren moet worden voorbehouden voor de fase ten gronde. Men is dan ook geen voorstander van het voorzien van een gemeenschapsdienst als mogelijke maatregel binnen de voorlopige fase aangezien deze volgens hen de facto moet beschouwd worden als een sanctie. Sommige jeugdrechters stellen dat het strikt beperken van de voorlopige fase tot maatregelen die gelinkt zijn aan het onderzoek, niet steeds bijdraagt tot de beoogde duidelijkere en snelle reactie wanneer het gaat over minderjarige delictplegers. Voor hen is het doorslaggevend dat een minderjarige weet waar hij aan toe is. Zodoende kan een gemeenschapsdienst tijdens de voorlopige fase opgelegd worden wanneer duidelijk is dat na de uitvoering ervan de reactie op het delict afgelopen is of om de jongere die hiertoe bereid is de kans te geven zich reeds op een constructieve wijze in te zetten. Andere jeugdrechters kunnen zich vinden in de bezwaren om de gemeenschapsdienst in de voorlopige fase te voorzien en stellen voor om te werken met een vorm van 'vrijheid onder voorwaarden'. Op die manier zou het volgens hen vooralsnog mogelijk zijn om te werken met het nuttige instrument van de gemeenschapsdienst in de voorlopige fase. Ook het parket acht dergelijk invoeren van een vorm van vrijheid onder voorwaarden absoluut zinvol en wenselijk. HCA-diensten wijzen erop dat het werken met een in duur begrensde gemeenschapsdienst (bv. 30 uur) in de voorlopige fase, een antwoord biedt op de spanning tussen het vermoeden van onschuld en de nood aan een snelle en duidelijke reactie op het delict.

Vanuit kinder- en jeugdpsychiatrie geeft men aan dat het onderzoek dat gevoerd wordt door de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening wanneer een jongere een delict pleegde of daarvan verdacht wordt, mogelijks beter focust op specifieke relevante risicofactoren. Jeugdrechters, parket, jeugdadvocaten en academici ondersteunen dergelijk specifiekere, meer afgebakende focus van het onderzoek niet. Jeugdrechters geven aan dat een onderzoek niet in elke situatie noodzakelijk is. Wanneer dergelijk onderzoek evenwel nodig is, moet het steeds een breed onderzoek omvatten waarin alle elementen onderzocht worden. Het is niet wenselijk dit onderzoek te herleiden tot enkele MOF-specifieke aspecten. Het parket wijst erop dat op heden reeds 80 à 90 procent van de zaken geseponeerd worden. Het grootste deel van de zaken komt met andere woorden nooit voor de jeugdrechtbank. Wanneer het wel zover komt, is er ook volgens het parket nood aan een gedegen en breed onderzoek waardoor men een zo volledig mogelijk beeld krijgt van de (leef)situatie van de jongere.

Men staat achter het voorstel van het beperken van de duur van de voorlopige fase met het oog op een snelle en duidelijke reactie. Jeugdrechters en parket wijzen wel op het belang van de gevolgen die al dan niet gegeven worden aan het overschrijden van een maximale termijn van bijvoorbeeld zes maanden. Jeugdrechters benadrukken dat het voor hen geen optie is om in het decreet op te nemen dat verval van strafvordering het gevolg is. Men verwijst naar de ervaring in het werken met het decreet integrale jeugdhulp, waar het overschrijden van de maximale duur van zes maanden tot gevolg heeft dat men niks meer kan aanbieden. Jeugdrechters herhalen dat er bij hen geen consensus is rond het voorzien in een vervaltermijn. Het parket wijst erop dat verval van strafvordering ten nadele is van het slachtoffer. Zeker wanneer het gaat over zeer ernstige misdrijven zoals moord, heeft men grote vragen bij het voorzien van een verval van strafvordering. De beperking in de tijd van de voorlopige fase mag volgens het parket enkel beschouwd worden als een termijn van inwendige orde en niet als een vervaltermijn. Academics wijzen erop dat het er om gaat dat een overschrijding van de duur niet vrijblijvend mag zijn. Zij zijn ook van mening dat een beperking van de voorlopige fase tot zes maanden voor de meerderheid van de feiten die gepleegd worden haalbaar kan zijn.

Jeugdadvocaten stellen de vraag waarom er voor minderjarigen ook geen duidelijk, afgebakend kader kan uitgewerkt worden zoals dit het geval is bij de volwassenen. Zij verwijzen hierbij naar het systeem van de maandelijks verschijningen voor de raadkamer. Jeugdadvocaten benadrukken ook het belang van een grondige motivering wanneer men de voorlopige fase wil verlengen in een concreet dossier. Jeugdrechters delen de bezorgdheid van jeugdadvocaten en vinden dat minderjarigen dezelfde rechten zouden moeten hebben als volwassenen. Zo zou de kwalificatie van het gepleegde feit moeten kunnen wijzigen doorheen de procedure maar dit is enkel mogelijk indien het jeugdossier van de minderjarige up-to-date wordt gehouden. Op basis van de meest volledige en recente informatie moet de jeugdrechter dan beslissen of hij de voorlopige maatregel al dan niet wil handhaven.

Het Steunpunt Jeugdhulp stelt dat mogelijks twee onderscheiden zaken door elkaar gehaald worden. Wanneer de voorlopige fase beperkt wordt in duur, betekent dit dat na verval van de termijn, er geen voorlopige maatregel meer kan genomen worden. Er kan dan echter wel nog een definitieve maatregel worden opgelegd. Hierbij bestaat de kans dat er een vacuüm ontstaat tussen de voorlopige en de definitieve fase, maar dat is iets anders dan een verval van de strafvordering.

Vanuit het parket wordt ook gewezen op de mogelijkheid van de rechtstreekse dagvaarding die door sommige parketten wordt toegepast. Hier wordt meteen gereageerd op het feit en krijgt de minderjarige zodoende snel een reactie opgelegd. Vanuit het Kinderrechtencommissariaat kan men hierachter staan voor die gevallen waar een maatschappelijk onderzoek niet nodig wordt geacht, op voorwaarde dat het dan gaat om een beslissing ten gronde en het daarna gedaan is. Dit systeem zorgt er immers voor dat er kort op de bal gespeeld kan worden en dat tegelijkertijd het vermoeden van onschuld ten volle gerespecteerd wordt.

Besluit:

- De voorlopige fase komt in beeld in functie van het onderzoek naar feiten en persoon.
- De nood aan onderzoek wordt gerelateerd aan de ernst van de feiten, gekwalificeerde feiten. Dit onderzoek moet ook betrekking hebben op de persoon en de context van de

minderjarige.

- Ernstige aanwijzingen van schuld is een belangrijk (opnieuw) in te brengen criterium in de voorlopige fase.
- De figuur van de rechtstreekse dagvaarding komt in beeld. Het betreft hier een vorm van 'snelrecht' waarbij er geen maatschappelijk onderzoek wordt gevoerd.
- De voorlopige fase moet in tijd beperkt zijn: 6 maanden met uitzonderingen.

Proportionaliteit

Proportionaliteit betreft het gegeven dat de reactie op het begane feit in verhouding moet staan tot de ernst van de feiten én de persoonlijke context van de pleger of de verdachte.

Zorgnet-Icuro merkt op dat het soms om kleine inbreuken kan gaan maar met grote gevolgen. Zij stellen de vraag of schade ook niet mee in rekening moet genomen worden, alsook het risico op herval, het gevaarlijkheidsrisico?

Eerder in het traject werd gekozen om te werken met minima en maxima als aangewezen manier om ernst van de feiten en persoonlijke context van de pleger of verdachte met elkaar te verbinden in de op te leggen maatregel. Zowel het parket als academici wijzen er daarbij op dat het niet aangewezen lijkt om te werken met 'minimumsancties'. Men verwijst naar het werken met een bepaalde 'vork' bij volwassenen. De werkgroep Jeugdsanctierecht stelde in dat verband een link voor tussen de regeling voor volwassenen en die van minderjarigen: $1/3^e$, $1/4^e$, $1/5^{de}$ van de straf voor volwassenen, afhankelijk van de leeftijd. Dergelijke vork geeft de grenzen aan waarbinnen individualisering mogelijk is. Dergelijke link zou enkel gelegd worden wanneer het gaat over vrijheidsberoving.

Men is het erover eens dat het sterker benadrukken van het misdrijf zelf en de sanctionering van delinquent gedrag niet tot gevolg mag hebben dat de specifieke noden van de jeugdige delinquenten niet in overweging genomen zouden worden. Het parket benadrukt in dit verband dat het voor hen wezenlijk is dat bescherming als één van de finaliteiten weerhouden wordt binnen de context van dit decreet. Academici wijzen erop dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen enerzijds de reactie op het feit en anderzijds de invulling daarvan. Voor hen is de reactie op het feit de finaliteit en hulpverlening is eventueel de invulling. HCA-diensten onderschrijven dit. Men suggereert te spreken over constructieve invulling van sancties, eerder dan over de beschermende finaliteit.

Diverse actoren formuleren uiteenlopende bemerkingen wanneer het gaat over de mate waarin herziening al dan niet mogelijk of wenselijk is binnen een 'delict-kader'. Jeugdrechters wijzen erop dat eenmaal na afronding van het onderzoek een beslissing genomen werd, verlenging eigenlijk geen optie is. Ook de jeugdadvocaten stellen dat verlenging alleen mogelijk is in de voorlopige fase. Het parket stelt dat het, ook binnen een delict-kader, mogelijk moet zijn om, wanneer een jongere het goed doet, een bepaalde maatregel te herzien. Het Kinderrechtencommissariaat, evenals academici kunnen zich vinden in het gericht verder mogelijk maken van het herzien van een maatregel 'ten voordele van de jongere' en maken hierbij geen onderscheid tussen de verschillende fases. Het Kinderrechtencommissariaat voegt hier aan toe dat de herziening moet gebeuren na een tegensprekelijk debat. Academici wijzen ook op de mogelijkheid van het in werking treden van een

vervangende sanctie wegens niet-uitvoering van de andere maatregel. Ook deze vervangende reactie op het delict moet op het ogenblik van de uitspraak duidelijk zijn.

Rond de mate waarin het inbrengen van een meer dwingende hiërarchie tussen de maatregelen nodig is om proportionaliteit concreet gestalte te geven, verkiest het parket het behoud van de huidige regeling. Men vreest dat het meer dwingend maken van dergelijke hiërarchie enkel leidt tot het hanteren van type- en standaardmotiveringen.

Besluit:

- Men is voorstander van het formuleren van maxima maar men formuleert bezorgdheden rond het bepalen van minima.
- Men staat achter het behoud van de huidige regeling met betrekking tot de hiërarchie tussen de diverse maatregelen.
- Herziening is enkel mogelijk ten voordele van de minderjarige.
- Er is ook de mogelijkheid van de inwerkingtreding van de vervangende sanctie wegens niet-uitvoering van de andere maatregel. Deze mogelijkheid, inclusief de concrete vervangende sanctie, moet duidelijk zijn op het moment van de uitspraak.

Subsidiariteit

Het subsidiariteitsprincipe zoals het in artikel 37, §2 lid 3, van de Jeugdwet opgenomen werd, betreft het steeds opteren voor de minst ingrijpende tussenkomst.

Vanuit academische hoek geeft men aan dat criminologisch onderzoek zou aantonen dat de interventie van een jeugdrechtelijk systeem soms ook nefaste gevolgen heeft en dat men best zo lang als mogelijk het gerechtelijk systeem uitsluit. Geraakt men toch in het gerechtelijk systeem dan zou eveneens uit onderzoek blijken dat het interessanter is om in alternatieven te investeren (ook financieel) dan in plaatsingen.

Het belang van het subsidiariteitsprincipe wordt algemeen onderschreven. Zowel parket als academici benadrukken het belangrijk te vinden dit principe expliciet te weerhouden in het decreet.

Diverse stakeholders (parket, jeugdpsychiatrie, Kinderrechtencommissariaat en jeugdrechters) benadrukken het belang van het effectief beschikbare aanbod op dit vlak. Academici stellen dat de voorziene rangorde, de motiveringsplicht en de subsidiariteitseis weinig effect hebben (gehad). Als reden schuiven zij het niet-ervullen van de vereiste randvoorwaarden naar voor. Zij sommen hierbij volgende zaken op: voldoende capaciteit, voldoende (divers) aanbod en bepaalde maatregelen maar kunnen inzetten als andere, minder ingrijpende, interventies effectief geprobeerd werden. Dit laatste is specifiek dan een 'loutere' rangorde. Jeugdrechters, parket en jeugdadvocaten problematiseren in dit opzicht dat de rechter rekening moet houden met de beschikbaarheid van het aanbod. Een jeugdrechter moet in volle onafhankelijkheid kunnen beslissen in een voorliggend dossier, los van 'waar er plaats is'.

Zowel academici als HCA-diensten geven aan dat het principe van subsidiariteit niet altijd volwaardig gerespecteerd wordt. Academici verwijzen in dit opzicht onder meer naar onderzoek van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) waaruit zou blijken dat 60 procent van de plaatsingen in een gesloten

instelling als eerste of tweede maatregel zou ingezet worden, en dat vaak voor minder ernstige feiten. Vanuit HCA wijst men er op dat zelfs Everberg vaak als eerste maatregel zou worden opgelegd en waarbij men de vraag kan stellen of deze ingrijpende maatregel wel altijd nodig is. Men heeft het aanvoelen dat dergelijke plaatsing meermaals aangewend wordt als 'short sharp shock' waardoor jongeren de maatregel als onrechtvaardig beleven.

Besluit:

- Er worden geen additionele elementen ingebracht rond subsidiariteit op wat vandaag bestaat.
- Het is belangrijk om dit rechtsprincipe op te nemen in het decreet.
- Systematisch als eerste de alternatieve afhandeling (en minder ingrijpende interventies) nagaan, moet voorzien worden.
- Het moet (vanuit maatschappelijk oogpunt) mogelijk zijn om als eerste maatregel een vrijheidsberovende maatregel te nemen.
- De huidige motiveringsvereisten zijn op wettelijk vlak voldoende maar op het vlak van communicatie daarvan naar jongeren is in een aantal gevallen nog verbetering mogelijk.
- Uitvoering geven aan het rechtsprincipe van subsidiariteit veronderstelt het vervullen van een aantal belangrijke randvoorwaarden:
 - voorzien van voldoende capaciteit ;
 - voorzien van voldoende (divers) aanbod;
 - bepaalde maatregelen maar kunnen inzetten als andere, minder ingrijpende, interventies effectief geprobeerd werden;
 - voorzien van voldoende middelen.

Vermoeden van onschuld

Het vermoeden van onschuld houdt in dat wie wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, voor onschuldig wordt gehouden, totdat zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen. Dat betekent concreet dat men niet kan gesanctioneerd of gestraft worden zonder dat er een vonnis is waarin de schuld van de verdachte uitdrukkelijk wordt vastgelegd. In toepassing van dit principe zijn maatregelen op parketniveau uitgesloten en kan de jeugdrechter niet sanctioneren in de voorlopige fase. Er moet eerst een tegensprekelijk debat gevoerd zijn over schuld of onschuld. Voorlopige maatregelen kunnen derhalve enkel maatregelen van bewaring of onderzoek zijn. De in Werkgroep 2 gemaakte keuze voor het gericht uitbreiden van mogelijke acties op parketniveau wordt dan ook enkel weerhouden in de mate dat voorzien wordt in voldoende rechtswaarborgen en de opmaak van een duidelijk regelgevend kader.

Academici hebben grote vragen bij de wenselijkheid om de mogelijke acties op parketniveau opnieuw uit te breiden, ook al wordt voorzien in voldoende of meer rechtswaarborgen voor de betrokken partijen. Er wordt aangegeven dat het parket op heden reeds beschikt over meerdere mogelijkheden om jeugdhulpverlening te initiëren: het parket kan een (door)verwijzing doen, het kan aanmelden bij een gemandateerde voorziening en het kan een hoogdringende VOS-vordering instellen. Meer fundamenteel wordt opgeworpen dat het 'gericht aanbieden' van een voorstel op parketniveau niet zondermeer als een 'vrijwillig' aanbod kan worden omschreven. Academici

betwijfelen of hier sprake kan zijn van ‘authentieke vrijwilligheid’. Dit laatste is volgens hen enkel mogelijk indien de jongere (eventueel ondersteund) zelf het initiatief neemt om een voorstel te doen. Bij het uitwerken van responsmogelijkheden op parketniveau zijn drie principes van belang: a) het vermoeden van onschuld, b) de niet-vermenging op systeemniveau van hulp en sanctie en c) de kernopdrachten van parket en rechters, waarbij het parket instaat voor onderzoek en vervolging en de jeugdrechter voor de beoordeling en de berechting. Op basis van deze overwegingen wordt er door academici voor gepleit om, eerder dan de mogelijke acties van het parket uit te breiden, de huidige regeling te behouden en volop in te zetten op het verbreden van de mogelijkheden waardoor de jongere zelf initiatief kan nemen. Dit impliceert het installeren van een informatieplicht voor het parket over herstelbemiddeling en eigen project (en in het algemeen over de bestaande vormen van hulpverlening). Men stelt dat vermeden moet worden dat diversie herleid wordt tot het geven van macht aan het parket om zelf op te treden: voorstellen laten doen én daaraan verbinden dat bij positieve uitvoering er wordt geseponeerd of verval van de strafvordering volgt. Academici geven aan dat er een verschil is tussen ‘algemene’ parketmogelijkheden om hulpverlening of gemeenschapsdienst ‘in te zetten’ (dus op te leggen) en de constructieve (inclusief hulpverlenende) invulling die men aan residentiële jeugdsancties zou geven, aangezien er dan wordt gesproken over zaken waarvoor er al een vordering of dagvaarding is en die hetzij de vrijheidsberoving zinvol invullen, hetzij detentie-vervangend kunnen werken. Wat met werkelijke diversie bedoeld wordt, is het vermijden van een justitiële reactie (inclusief deze vanwege het parket) en dus appél doen op de jongere zelf, de ouders en de context of het dader-slachtoffer overleg om een afdoend antwoord te geven op de gepleegde feiten.

Principieel sluiten de jeugdadvocaten zich aan bij het beter niet uitbreiden van de diversiemogelijkheden van het parket. Mocht het toch tot een uitbreiding komen dan pleiten academici en jeugdadvocaten voor systematische bijstand van een jeugdadvocaat wanneer een voorstel wordt gedaan door het parket aan een jongere.

Het parket daarentegen stelt dat zijn taken en opdrachten op heden geenszins kunnen herleid worden tot onderzoek (vervolgende partij). Het parket zou ook een maatschappelijke opdracht hebben: daders doen inzien dat hun gedrag anders kan en moet. Zij zijn het niet eens met de stelling dat het vermoeden van onschuld een hinderpaal is voor diversie maatregelen op parketniveau. Niets zou beletten dat er alternatieven aangeboden kunnen worden op parketniveau. Wel integendeel. Het parket verwijst o.m. naar hetgeen bestaat voor volwassenen (bv. strafbemiddeling) en naar internationale aanbevelingen (General Comment nr. 10 van het VN Comité voor de Rechten van het Kind en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Hierin is opgenomen dat diversie mogelijk moet worden gemaakt en dat diversie maatregelen leiden tot verval van de strafvordering. Het parket gaat akkoord dat het bepleiten van een gerichte uitbreiding van de actiemogelijkheden op parketniveau gepaard moet gaan met het uitbreiden van de rechtswaarborgen van betrokkenen. Zij delen hierbij de zienswijze van academici en jeugdadvocaten dat rechtsbijstand veralgemeend voorzien moet worden op parketniveau. Evenzeer onderkent men het gevaar voor ‘netwidening’ wanneer het gaat over diversie in de vorm van alternatieven op parketniveau. Men benadrukt dan ook dat interventies op parketniveau beperkt moeten blijven tot dagvaardingswaardige zaken. Er wordt door het parket ook op gewezen dat het al dan niet voorzien van ruimere mogelijkheden op parketniveau niet losstaat van de mate waarin GAS-maatregelen worden genomen ten aanzien van minderjarigen. Het niet (voldoende) voorzien van

diversiemogelijkheden om op parketniveau (snel) te reageren, zou volgens hen het gebruik van GAS ten aanzien van minderjarigen mogelijks doen toenemen.

Vanuit het Kinderrechtencommissariaat stelt men dat de wenselijkheid van diversie op parketniveau sterk samenhangt met de finaliteit ervan. In de mate dat het versterken van een herstelgerichte benadering en het vermijden van verdere instroom in het gerechtelijke systeem beoogd wordt, zijn diversie-initiatieven wenselijk. Wanneer men diversie op parketniveau voornamelijk zou uitbreiden in functie van een snellere reactie op een gepleegd delict, zijn er daarentegen ernstige bezwaren. Het realiseren van een snellere reactie kan volgens het Kinderrechtencommissariaat beter op een andere manier gerealiseerd worden die minder in spanning komt met het vermoeden van onschuld. Men vraagt ook om bestaande verschillen tussen parketten weg te werken en te komen tot een uniform diversiebeleid in alle gerechtelijke arrondissementen. Het Kinderrechtencommissariaat meent dat dit een complex debat betreft dat in de diepte moet gevoerd worden, waarbij ook eerst (verder) moet uitgeklaard worden hoe diversie zal worden ingevuld.

Diverse stakeholders wijzen op de specifieke positie van bemiddeling. Daar waar men verval van de strafvordering als een logische consequentie ziet van het ingaan op het voorstel van het parket, zou dit niet wenselijk zijn voor wat bemiddeling betreft. Het zou ingaan tegen het positioneren van bemiddeling en herstel als 'parallel' en autonoom spoor, los van het gerechtelijk spoor, en teveel druk zetten op de uitkomst van de bemiddeling.

Besluit:

- De bijstand van een jeugdadvocaat is vereist vanaf het begin in elke procedure, ook in geval van diversie.
- Het streven naar een (meer) gelijkvormige toepassing van diversie in de verschillende gerechtelijke arrondissementen is van belang.
- Diversie leidt tot verval van de strafvordering. Voorbehoud voor wat bemiddeling/herstelrechtelijk aanbod betreft.
- De instemming van de jongere moet op een geïnformeerde, duidelijke en authentieke wijze kunnen gegeven worden: authentieke vrijwilligheid.
- Voorstellen vanuit de minderjarige zelf moeten maximale kansen krijgen.
- Rond diversie op parketniveau wordt een gemengd standpunt weerhouden:
 - Er blijft het in Werkgroep 2 ingenomen standpunt, waarbij een uitbreiding van mogelijkheden op parketniveau wenselijk is indien deze gepaard gaat met het versterken van een aantal belangrijke rechtswaarborgen, overeind.
 - Daarnaast wordt het standpunt ingenomen dat de mogelijke acties op parketniveau geen sanctionerende inslag mogen hebben, en dus de vorm moeten aannemen van voorstellen die niet 'opgelegd' worden, noch waaraan een seponeringsbelofte is verbonden.

2. Waarborgen

2.1. Actor-overstijgende en procedurele waarborgen

Ruime keuze uit maatregelen die niet vrijheidsberovend van aard zijn

Er wordt vooropgesteld dat een jeugd-delinquentiesysteem een ruim aanbod aan maatregelen moet bevatten die niet vrijheidsberovend van aard zijn en die in alle fasen van het proces moeten kunnen worden opgelegd.

Vanuit Zorgnet-Icuro wordt opnieuw gesuggereerd dat heldere definiëring van begrippen als vrijheidsbeperking en vrijheidsberoving zinvol zou zijn. Academici geven aan dat vrijheidsberoving gelinkt wordt aan een verwijdering uit het milieu. Vrijheidsbeperking zijn alle andere mogelijke zaken die kunnen opgelegd worden. Voor hen valt o.m. het uitvoeren van een leerproject ook onder vrijheidsbeperkend. Eerder dan het onderscheid tussen beide, zou het vooral van belang zijn dat er een verband is tussen enerzijds de mate waarin men ingrijpt op de vrijheid van een individu en anderzijds de graad van rechtsbescherming.

Academici stellen dat het onderscheid tussen de verschillende fases voor ogen gehouden moet worden bij het bepalen welke maatregelen mogelijk zijn. In de voorlopige fase staat het voeren van het onderzoek centraal. Vanuit deze optiek is gemeenschapsdienst in de voorlopige fase geen optie en huisarrest wel. Dit laatste betreft voor hen 'een bewaring van de minderjarige' in functie van het onderzoek. Sommige jeugdrechters en parket zijn daarentegen wel vragende partij om gemeenschapsdienst te kunnen opleggen in de voorlopige fase. Voor hen is de doorslaggevende factor dat een minderjarige een streep kan trekken onder het gepleegde delict en dit ook werkelijk zo beleeft.

Onafhankelijke en onpartijdige rechter

In het volwassen strafrecht vereist de onafhankelijkheid van de rechter minimaal dat er in elke fase van de afhandeling telkens een andere rechter oordeelt. Dit is tot op vandaag niet het geval in het jeugdrecht. Dit wordt verantwoord met het gegeven dat het jeugdrecht een recht sui generis zou zijn, een eigensoortig recht met een specifiek karakter van jeugdbescherming. Het gegeven dat een minderjarige vanaf de eerste verschijning voor het gepleegde feit tot aan het einde van de uitvoering van de opgelegde maatregel steeds voor dezelfde jeugdrechter komt, wordt sterk gelinkt aan de beschermingsfilosofie van de huidige wet. De vraag wordt gesteld hoe onafhankelijkheid en onpartijdigheid behouden kunnen blijven wanneer men opschuift in de richting van een jeugdsanctierecht en dezelfde jeugdrechter behouden blijft doorheen de verschillende fases.

Vanuit het parket geeft men aan voorstander te zijn van één rechter voor de verschillende fases. Het voorzien in twee of meerdere rechters zou tot meer sanctionering kunnen leiden dan vandaag het geval is. Zolang er niet louter sprake is van een sanctierecht, en er ruimte blijft voor andere finaliteiten, zou het voorzien van één rechter in de verschillende fasen de controle van het Grondwettelijk Hof kunnen doorstaan volgens hen.

Het Kinderrechtencommissariaat brengt in dat jongeren het heel belangrijk vinden dat het over eenzelfde jeugdrechter gaat. Er wordt verwezen naar de mogelijkheid die de Franstalige

expertenwerkgroep over de hervorming van de Jeugdbeschermingswet lanceerde waarbij de jeugdrechter in de voorlopige fase en de fase ten gronde dezelfde is maar de jongere het recht heeft om een andere jeugdrechter te vragen.

Jeugdadvocaten wijzen erop dat, wanneer men via het decreet wil komen tot een meer duidelijke reactie op het gepleegde feit, het mogelijks zinvol is om ook op dit vlak een onderscheid te maken tussen MOF en VOS: binnen het MOF-spoor suggereren jeugdadvocaten het introduceren van een onderzoeksrechter, een rechter ten gronde en een uitvoeringsrechter, en dit naar analogie met de volwassenen. Binnen het VOS-spoor zou men de continuïteit kunnen laten primeren en één rechter voorzien voor de verschillende fases. Academici onderschrijven het standpunt van jeugdadvocaten (onderzoeksrechter voor MOF-spoor), maar hechten minder belang aan de wenselijkheid van verschillende rechters ten gronde en uitvoeringsrechters.

Jeugdrechters zijn van mening dat in een beperkt aantal gevallen twee rechters zinvol kan zijn, maar in de meerderheid van zaken is er ook voor hen geen bezwaar. Het lijkt bovendien proceseconomisch niet te verantwoorden, rekening houdend met de budgettaire beperkingen.

Zorgnet-icuro stelt dat continuïteit belangrijk blijkt voor jongeren en hun omgeving. Ook wordt aandacht gevraagd voor de overlap die er vaak zou zijn tussen VOS en MOF. Op basis hiervan staat men niet achter verschillende rechters binnen VOS en MOF of in voorlopige fase en fase ten gronde.

De vraag wordt gesteld of er een verband moet zijn tussen de zwaarte van de feiten en de samenstelling van de jeugdrechtbank. Alleenzettelende rechters versus een uitgebreide jeugdrechtbank, samengesteld uit meerdere personen, mogelijks ook lekenrechters? Men is het erover eens dat lekenrechters niet wenselijk lijken eens men in een justitiële procedure zit. Het is beter om in te zetten op goed opgeleide jeugdrechters. Zowel parket, jeugdadvocaten als academici geven dit uitdrukkelijk aan. Academici vinden dat de vraag naar een uitgebreide jeugdrechtbank mogelijks zinvol wordt wanneer, bij afschaffing van het systeem van uithandengeving, er sprake is van bijzonder zware feiten waarbij een langdurende maatregel in beeld komt.

Academici breken een lans om feiten die minderjarigen pleegden niet meer op het strafregister te laten komen. Vanuit het parket kan men dit, binnen bepaalde grenzen, onderschrijven. Soms is het immers wel zinvol om over bepaalde informatie over eerdere 'veroordelingen' te kunnen beschikken. Ter illustratie verwijzen zij naar het kunnen beschikken over informatie met betrekking tot bv. een eerdere veroordeling voor seksueel delinquenten.

Besluit:

- Continuïteit is belangrijk voor de jongere en zijn omgeving.
- In het kader van de reactie op het delict (MOF) moeten er onderscheiden waarborgen worden voorzien voor de voorlopige fase en de fase ten gronde.
- Over het feit of dezelfde dan wel verschillende rechters binnen verschillende fases moeten oordelen, zijn er uiteenlopende meningen:
 - Enerzijds is men voorstander van één rechter die het gehele traject van een jongere (op)volgt om zo de continuïteit te garanderen.
 - Anderzijds voeren sommigen aan dat een verschillende rechter in de voorlopige fase en fase ten gronde (en eventueel uitvoeringsrechter) zinvol lijkt indien men wil komen tot een

(meer) duidelijke(re) reactie op een gepleegd delict.

□ Los van de discussie rond dezelfde of verschillende rechters binnen de verschillende fases, kan het voorzien van meerdere rechters voor welbepaalde gevallen aangewezen zijn. Men denkt hierbij aan situaties waarbij plaatsingen van meerdere jaren als reactie op een delict in beeld komen. Deze lang(er) durende maatregelen zijn een mogelijk alternatief voor uithandengeving.

2.2. Rechtswaarborgen voor de minderjarige

Minderjarigen die in aanraking komen met het jeugdrecht hebben recht op formele rechtswaarborgen die hun statuut regelen. Deze rechtswaarborgen en de geboden rechtsbescherming kunnen verschillen naargelang de mate waarin de minderjarige van zijn vrijheid beroofd wordt.

Participatie

Jongeren vinden dat er meer ingezet moet worden op het actief stimuleren en garanderen dat ze betrokken worden bij het besluitvormingsproces door de jeugdrechter. Ze geven zelf een aantal voorbeelden en suggesties: een persoonlijk gesprek tussen henzelf en de jeugdrechter voor de zitting begint, een bezoek van de jeugdrechter aan de instelling waar ze verblijven om zelf vast te stellen (horen en zien) hoe het met hen gaat, voldoende tijd maken voor hen, de manier waarop met hen gepraat wordt en de plaats waar dit gebeurt, ...

Er is consensus over het principe dat jongeren binnen een MOF-kader moeten gehoord worden. Dit zou anders (kunnen) zijn voor VOS, maar bij MOF lijkt dit voor iedereen evident. Alleen blijkt de uitvoering van dit principe niet steeds mogelijk. Jeugdrechters en Zorgnet-Icuro stellen expliciet dat er geen onderscheid moet gemaakt worden tussen VOS en MOF: in beide gevallen vinden zij het horen van jongeren evident. Jeugdrechters stellen wel dat het eenvoudigweg niet mogelijk is om binnen de huidige beschikbare personele middelen standaard te voorzien in het uitgebreid horen van elke jongere bij elke beslissing. Ze geven daarentegen wel aan dat wanneer de jongere vraagt om te worden gehoord, zij hier steeds op ingaan. Ook het parket wijst erop dat voor uitgebreider contact tussen elke minderjarige en jeugdrechter meer personele middelen noodzakelijk zijn. Op heden slagen jeugdrechters er niet in om het voorziene jaarlijkse bezoek aan minderjarige te garanderen.

Jeugdadvocaten problematiseren de praktijk waarbij jongeren (gevraagd worden) een briefje (te) ondertekenen waarin staat dat ze akkoord gaan met de te nemen maatregelen of verlenging en niet wensen te verschijnen. Deze stakeholder stelt het noodzakelijk te vinden dat de jongere altijd uitgenodigd wordt en in eigen persoon verschijnt. Dit zowel bij kabinetszittingen, bij pro forma verlengingen en alle andere beslissingen. In tegenstelling tot de jeugdrechters staan de jeugdadvocaten erop dat de aanwezigheid niet kan afhangen van het standpunt van de jongere. Jeugdadvocaten benadrukken dat de persoonlijke aanwezigheid van een jongere bij het nemen van een beslissing opnieuw moet worden opgenomen in het decreet. Op vandaag hebben jongeren en hun ouders te vaak de beleving dat alles al beslist is zonder enig contact met hen. Hierbij wordt bijvoorbeeld verwezen naar de praktijk dat de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening voor de voorleiding al op zoek is naar een beschikbare plaats. Jeugdadvocaten geven ook aan dat er

mogelijks moet nagedacht worden om contact op andere manieren mogelijk te maken of toe te laten dan enkel persoonlijke verschijning. Er bestaat voldoende moderne technologie die hierin kan voorzien. Vanuit het parket wordt dit ondersteund.

Zowel het Kinderrechtencommissariaat als het departement en HCA-vertegenwoordigers wijzen op de bredere context waarbinnen participatie vorm moet krijgen. Volwaardige participatie is veel ruimer dan enkel het hoorrecht, het gaat over elementaire zaken als voldoende tijd van betrokken actoren, aandacht voor een juiste setting, begrijpt de betrokken jongere en zijn context voldoende wat er gebeurt, is er voldoende informatie voorhanden op maat van de betrokkenen, ... Voor wat het belangrijke recht op informatie betreft, wordt erop gewezen dat hier niet alleen en vooral een taak voor de jeugdadvocaat ligt, maar evenzeer voor de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening.

HCA-diensten vinden het 'actief stimuleren' belangrijk wanneer het gaat over participatie. In dit verband wordt verwezen naar het geschreven project. Dit zinvolle instrument bleef tot op heden niet enkel dode letter omwille van enkel mogelijk in de fase ten gronde, maar ook omdat er onvoldoende kader voorhanden was/is. Participatie zonder kader en omkadering blijft dode letter. Ook academici en jeugdrechters verwijzen naar het wegwerken van de bestaande drempels opdat het 'eigen project' meer ingezet kan worden als manier waarop de betrokken jongere actief kan participeren.

Decreet rechtspositie van de minderjarige

De vraag wordt gesteld of het wenselijk is om de rechten die opgenomen zijn in het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp ook van toepassing te maken op minderjarigen die een delict gepleegd hebben of hiervan verdacht worden. De meeste actoren beamen dat, behoudens wat het 'instemmen met de jeugdhulp' betreft, de voorziene rechten binnen dit decreet evenzeer toepasbaar moeten zijn voor minderjarige delictplegers of verdachten.

Vanuit de jeugdadvocaten wordt het voorstel gedaan om een bijkomend recht in te voegen. Zij stellen voor om naast het recht op bijstand van een vertrouwenspersoon, ook het recht op bijstand van een jeugdadvocaat in te schrijven in het decreet. Er zou bovendien moeten voorzien worden dat een minderjarige geen afstand kan doen van dit recht. Een vertrouwenspersoon en een jeugdadvocaat hoeven niet per definitie één en dezelfde persoon te zijn voor een minderjarige. Het Kinderrechtencommissariaat en het parket onderschrijven dat minstens de mogelijkheid moet worden voorzien.

Procedure

Met betrekking tot de hoorzittingen wordt afgetoetst in welke mate men het organiseren achter gesloten deuren, met het oog op de privacy van de betrokkenen, ondersteunt. Alle partijen erkennen zowel het belang van de privacy van betrokkenen als het belang van de openbaarheid in strafzaken. Binnen de actoren zijn de meningen echter verschillend welk principe gehanteerd moet worden als uitgangspunt. Academici geven aan eerder de openbaarheid als uitgangspunt te willen hanteren met de mogelijkheid dat de jeugdrechter hiervan afwijkt. Zij achten de mogelijkheid van maatschappelijke controle belangrijk in een MOF-dossier. Ook het parket stelt zich achter de openbaarheid van de zittingen maar mét het voorzien van de mogelijkheid voor de jeugdrechter om hiervan af te wijken.

Het parket geeft aan dat de uitspraak wel steeds in openbare zitting moet gebeuren. Andere actoren pleiten voor het hanteren van gesloten deuren als uitgangspunt. Openbaarheid zou o.m. mogelijk worden wanneer de minderjarige of het parket hierom verzoeken.

Vanuit de werkgroep doet men de aanbeveling om 'afzonderlijke berechting' als principe naar voren te schuiven. Dit betekent aparte zittingen per dossier en enkel de betrokken partijen uit het te behandelen dossier zijn aanwezig bij de behandeling van de zaak.

+ 18-jarigen

Vanuit academische hoek vindt men het logisch dat minderjarige delictplegers die onder het jeugdrecht vallen en waarvan de opgelegde maatregel doorloopt na de leeftijd van 18 jaar, ook na hun meerderjarigheid een beroep kunnen doen op eventuele bijkomende rechten van het jeugdrecht mits ze worden aangewend in het kader van de eerder opgelegde maatregel.

Het parket is van mening dat een samenloopregeling moet voorzien worden.

Besluit:

- Behoudens 'het recht op instemming' zijn alle rechten zoals voorzien in het decreet rechtspositie van de minderjarige relevant voor minderjarige verdachten en delictplegers.
- Er wordt voorgesteld om een recht op bijstand van een jeugdadvocaat toe te voegen.
- Iedereen erkent het belang van het respecteren en beschermen van de privacy van betrokkenen alsook het belang van de openbaarheid van zittingen in strafzaken welke de mogelijkheid geeft aan de maatschappij om toe te kijken. Beide opties moeten dan ook mogelijk zijn. Tussen de actoren zijn de meningen echter uiteenlopend over welk principe gehanteerd moet worden als uitgangspunt.
- Vanuit de werkgroep komt de aanbeveling om de afzonderlijke berechting van zaken als principe te installeren.

2.3. Rechtswaarborgen voor ouders

Ouders zijn de wettelijke vertegenwoordigers en hebben vanuit deze hoedanigheid ook recht op een aantal zaken. Zo is er o.m. het recht om persoonlijk contact te onderhouden met hun kind wanneer dit niet (langer) thuis verblijft, zolang dit niet ingaat tegen het belang van het kind.

Participatie

Ouders geven, net als jongeren, aan dat er nog meer ingezet kan en moet worden op het stimuleren en garanderen dat ze betrokken worden bij beslissingen over hun kinderen. Naast het actief beluisterd worden, luidt de vraag naar effectieve impact in het besluitvormingsproces over hun kinderen. Ouders formuleren hun vraag naar participatie als een 'recht op samenwerking'. Academici steunen ouders in hun vraag en pleiten voor het nemen van beslissingen in samenspraak. Finaal blijft het de jeugdrechter die beslist, maar ouders meer betrekken bij de totstandkoming van de beslissing is belangrijk.

Vanuit de kinder- en jeugdpsychiatrie wordt inspiratie geput uit ontwikkelingen binnen de somatische zorg waar het op heden te allen tijde gegarandeerd wordt dat je bij je kind kan blijven. De

vraag wordt gesteld waarom eenzelfde principe niet gehanteerd kan worden binnen justitiële voorzieningen. Elk kind van minder dan 18 jaar zou het recht moeten hebben om bij zijn ouders te blijven. Er is nood aan meer aandacht voor het aspect hechting tussen ouders en hun kind, ook wanneer deze kinderen grensoverschrijdend gedrag stellen.

Zowel jeugdrechters als het Kinderrechtencommissariaat treden de oproep naar het actief laten participeren van ouders expliciet bij. Meer ruimte maken voor het samen dingen doen door ouders en hun kinderen tijdens de plaatsing, eerder dan enkel praten, is van groot belang. Ouders nog actiever betrekken tijdens de plaatsing van jongeren waardoor je ook kansen biedt aan werken rond herstel met de ouders.

Maatregelen ten aanzien van ouders

Naast jongeren en ouders, onderschrijven jeugdrechters, academici, kinder- en jeugdpsychiaters, parket, Zorgnet-Icuro, Kinderrechtencommissariaat en HCA-diensten de nood aan de mogelijkheid om in te zetten op het actief betrekken en bereiken van alle ouders. Zij vragen specifieke aandacht voor het gegeven dat er verschillen bestaan tussen thuiscontexten van jongeren. Alle ouders moeten toegang kunnen hebben tot alle mogelijkheden die worden voorzien. In functie van het maximaliseren van kansen en aandacht voor kwetsbare contexten is mogelijk aanvullend aanbod nodig.

Omwille van de culpabiliserende insteek, ontstond heel wat kritiek op het idee van de ouderstage. Het ontwikkelen van specifiek aanbod dat activerend en participatief aan de slag gaat met ouders van minderjarige delictplegers is absoluut zinvol. Hierbij wordt de idee naar voren geschoven van 'lotgenotencontact tussen ouders' (met of zonder de jongeren erbij).

Besluit:

- Vanuit de werkgroep wordt als mogelijke vorm van participatie voorgesteld om ouders actiever te betrekken tijdens de plaatsing van hun minderjarige kinderen.
- Recht op samenwerking. Hieronder valt recht op informatie.
- We moeten op zoek naar een vorm van ondersteuning van ouders (opnieuw opnemen in Werkgroep 5).

2.4. Rechtswaarborgen voor het slachtoffer

Het meer centraal stellen van het gepleegde delict, impliceert dat ook de (eventuele) gevolgen van het delict meer naar voren worden geschoven. Er moet dan ook meer aandacht besteed worden aan het slachtoffer. De vraag is op welke wijze dit kan gerealiseerd worden.

Participatie

Inzetten op het systematisch garanderen dat het aanbod van bemiddeling tussen dader en slachtoffer effectief wordt gerealiseerd, wordt door heel wat actoren benoemd als één van de krachtigste middelen om te komen tot een maximale betrokkenheid van het slachtoffer. In dit verband wordt erop gewezen dat er nog een te groot onderscheid is in de uitvoering tussen de verschillende parketten. Men stelt dat het aanbod van herstelbemiddeling op parketniveau op heden

niet in elk arrondissement gedaan wordt. HCA-diensten bevestigen dat er grote verschillen bestaan op het vlak van bemiddeling op parketniveau. Het streven naar een meer eenvormige procedure is wenselijk evenals het zoeken naar een uniforme manier van het aanleveren van informatie.

Jeugdrechters en parket wijzen erop dat werken rond en met het slachtoffer in de voorlopige fase bijzonder moeilijk is. Wie er slachtoffer is, is vaak (nog) niet duidelijk. Een aantal zaken is dus niet haalbaar of wenselijk van bij de eerste vordering.

De vraag wordt gesteld of het wenselijk is een mogelijkheid te voorzien voor het slachtoffer om zich te richten tot de minderjarige delictpleger, zijn ouders en de rechter. Het parket benadrukt het belang van het behoud van het vorderingsmonopolie van het openbaar ministerie. Het is voor het parket niet aangewezen dat het slachtoffer een rol zou kunnen spelen in het op gang brengen van de strafvordering. Men verwijst naar het belang van het werken met gespecialiseerde actoren. Het gegeven dat een slachtoffer zich rechtstreeks zou kunnen wenden tot de rechter zou bovendien moeilijk in overeenstemming te brengen zijn met de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechter. Ook jeugdadvocaten ondersteunen het invoeren van de rechtstreekse dagvaarding door het slachtoffer niet. Er wordt gewezen op het belang van het vermoeden van onschuld en het gevaar van secundaire victimisatie van het slachtoffer. Academici ondersteunen evenmin het invoeren van deze mogelijkheid. Beoordeling of vervolging wenselijk is, moet worden overgelaten aan het parket, zeker als we zouden gaan naar de diversie zoals deze eerder door academici werd uiteengezet, nl. het vermijden van een judiciële reactie en minder justitiële afhandeling. Academici vatten de essentie rond de rechtspositie van het slachtoffer als volgt samen: prioriteit geven aan herstel(bemiddeling), informatieplicht, mogelijkheid van burgerlijke partijstelling en voorzien in slachtofferhulp. Zorgnet-Icuro spreekt van intersectorale slachtofferhulp waarmee ze doelen op de verschillende modaliteiten zoals bv. Slachtofferopvang, begeleiding en aanpak van de traumatische gevolgen.

Diverse stakeholders (academici, parket, jeugdrechters, Kinderrechtencommissariaat, actoren uit de jeugdhulpverlening en HCA-diensten) benadrukken het belang van het prioritair inzetten op het beter informeren van slachtoffers. Slachtoffers hebben recht om op de hoogte te worden gehouden over wat er gaande is en wat er nog staat te gebeuren. Het voornemen om het slachtoffer beter te informeren mag er echter niet toe leiden dat het slachtoffer onbegrensd toegang heeft tot alle informatie met betrekking tot de minderjarige dader/verdachte. De aandacht voor de privacy van de betrokken minderjarige moet gewaarborgd blijven. Zo moet een slachtoffer niet betrokken, noch in kennis gesteld worden, van de uitkomst van het persoonlijkheidsonderzoek dat werd uitgevoerd.

HCA-diensten vestigen de aandacht op het bestaan van leerprojecten als 'Slachtoffer-in-Beeld'. Deze leerprojecten zijn een krachtig middel om met minderjarige daders te werken rond slachtofferschap. Kinder- en jeugdpsychiaters beamen het belang om in het werken met de daders te beschikken over voldoende manieren om stil te staan rond schade en slachtofferschap. Het toewerken naar een mogelijk contact tussen dader en slachtoffer is ook vanuit daderperspectief erg belangrijk. Wanneer dit niet kan is het aanbod van leerprojecten zoals 'Slachtoffer-in-Beeld' bijzonder relevant. Het is dan ook belangrijk dat dergelijk aanbod ook op maat van jongeren met een psychiatrische problematiek en/of verstandelijke beperking uitgewerkt wordt.

Jeugdadvocaten vinden het belangrijk dat zowel dader als slachtoffer hun eigen traject krijgen maar dat er ook moet gezocht worden naar manieren en momenten waarop ze eventueel in de loop van

hun traject kunnen samenzitten. Academici zien hier eventueel ook een rol weggelegd voor de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening.

Procedure

Op het vlak van procedure wordt de vraag gesteld of het wenselijk is dat aan het slachtoffer de mogelijkheid geboden wordt om zich burgerlijke partij te stellen voor de jeugdrechtbank eerder dan zich hiervoor opnieuw te moeten richten tot een andere burgerlijke rechtbank.

Jeugdrechters geven aan dat het gemeenschappelijk behandelen van de burgerlijke belangen bij meerdere dossiers binnen één arrondissement op heden al kan, tenzij het zowel meerder- als minderjarigen of Nederlandstalige en Franstalige jongeren betreft. Binnen bepaalde arrondissementen zouden hierrond werkafspraken zijn. Het blijft evenwel belangrijk om de burgerlijke belangen af te splitsen van de rest van de afhandeling.

Wanneer het meerdere daders van verschillende arrondissementen betreft, ontstaat er een situatie waar vanuit slachtofferperspectief vragen bij gesteld kunnen worden. Gezien de verblijfplaats van de minderjarige dader als criterium gehanteerd wordt voor het bepalen van de bevoegde jeugdrechtbank (territorialiteitsbeginsel), kan dit ertoe leiden dat de behandeling verspreid wordt over bv. vijf verschillende plaatsen. Dit stelt het slachtoffer voor grote (praktische) uitdagingen en mogelijks zelfs problemen aangezien alle dossiers afgescheiden worden behandeld. Academici suggereren om af te wegen of een bijzondere procedure voor dergelijke complexe zaken wenselijk is. Het belang van aandacht voor deze mogelijke ‘collateral damage’ wordt nog relevanter wanneer er verschillen zouden komen tussen de verschillende landsdelen. Het is echter niet evident om te raken aan het criterium ‘verblijfplaats jongere’.

Vanuit HCA wijst men er op dat het slachtoffer ook reeds voor de opstart van enige procedure stappen kan ondernemen. Slachtoffers kunnen zich laten registreren als benadeelde persoon. Als benadeelde persoon wordt men van een aantal zaken op de hoogte gebracht: een seponering en de reden daarvan, het instellen van een gerechtelijk onderzoek en de vaststelling van een zittingsdag voor het onderzoeks- of vonnisgerecht. HCA-vertegenwoordigers zien hierin de politie als mogelijke partner om personen (slachtoffers) hierover te informeren.

Het parket geeft duidelijk aan dat zij niet wensen dat slachtoffers met een burgerlijke partijstelling de strafvordering op gang kunnen brengen. Burgerlijke partijstelling is wel mogelijk wanneer het openbaar ministerie de strafvordering reeds op gang bracht.

Besluit:

- In alle gevallen het aanbod van herstelbemiddeling doen naar het slachtoffer.
- Er is vraag naar een (meer) eenvormige (toepassing van de) procedure tussen de verschillende gerechtelijke arrondissementen.
- Het informeren van het slachtoffer is belangrijk om te kunnen komen tot (volwaardige) participatie.
- Men wenst geen mogelijkheid van rechtstreekse dagvaarding door het slachtoffer in te voeren.
- Burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter in de voorlopige fase is een

mogelijkheid, maar dit mag de snelheid van de reactie op het delict niet vertragen.

- Binnen eenzelfde gerechtelijk arrondissement is het wenselijk om de afhandeling van de burgerlijke belangen samen te voegen maar af te scheiden van de behandeling van het delict.
- Vanuit het perspectief van het slachtoffer vormt de situatie van meerdere daders uit verschillende gerechtelijke arrondissementen een probleem. Elke zaak (van elke mededader) betreft een afgescheiden dossier waardoor een slachtoffer in elk dossier de nodige handelingen moet stellen en stappen moet ondernemen. Is een bijzondere procedure voor dergelijke zaken wenselijk en mogelijk?

2.5. Rechts- en kwaliteitswaarborgen binnen gesloten opvang

Binnen de context van minderjarigen die delicten plegen of hiervan verdacht worden, zijn de specifieke instellingen waarbinnen jongeren geplaatst kunnen worden in gesloten opvang, de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum. Dit laatste is bestemd voor de opvang van uithandengegeven jongeren. Zij kunnen hier maximaal verblijven tot de leeftijd van 23 jaar.

Rechtswaarborgen

Men gaat algemeen akkoord met het gegeven dat opsluiten alleen maar een ultieme remedie kan zijn die enkel uitgevoerd kan worden in een daartoe geschikte plaats. Van hun vrijheid beroofde jongeren hebben recht op een aan hun leeftijd aangepast regime. Vanaf de opname moet geïnvesteerd worden in intensief en doelgericht toewerken naar re-integratie in de samenleving.

Het decreet met betrekking tot de rechtspositie van minderjarigen moet het vertrekpunt zijn bij het uitwerken van een Vlaamse interne en externe rechtspositie voor minderjarige delictplegers/verdachten. De interne en externe rechtspositie van gedetineerden kunnen aanvullend inspirerend zijn voor die groep van jongeren die zich in gesloten opvang of detentie bevinden. Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt dat sinds de basiswet goedgekeurd werd, er nog heel wat nieuwe kinderrechtenstandaarden uitgewerkt werden. Er moet in het bijzonder en maximaal worden ingezet op re-integratie en specifieke aandacht moet gaan naar de welzijnscomponent (onderwijs, dagbesteding, aparte kamers, ...). Diverse actoren (jeugdrechters, jeugdpsychiaters en academici) vragen hierbij o.m. ook aandacht voor een meer heldere en formele uitwerking van de uitgaans- en verlofregeling van de gemeenschapsinstellingen. In tegenstelling tot de Franstalige Gemeenschap werd deze regeling niet opgenomen in de Vlaamse regelgeving. Het Steunpunt Jeugdhulp

Er bestaat unanimiteit tussen de deelnemende actoren dat de infrastructuur die beschikbaar is in het detentiecentrum te Tongeren absoluut ontoereikend is om te fungeren als detentiecentrum waarbinnen kwaliteitsvolle opvang en begeleiding aangeboden wordt. Men wenst dit signaal uitdrukkelijk te formuleren binnen het kader van deze werkgroep.

Men kan zich vinden in het expliciet formuleren van vereisten op het vlak van specifieke en permanente opleidingen ten aanzien van alle actoren die betrokken zijn bij de rechtsbedeling, de opvang en begeleiding van minderjarigen.

Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor leeftijdsadequate communicatie, voor sociaal-culturele aspecten en voor mogelijkheden en grenzen van o.m. het gebruik van internet en telefoon binnen de gesloten setting.

Kwaliteitswaarborgen

Naast rechtswaarborgen is er ook nood aan uniforme kwaliteitswaarborgen die de principes en contouren garanderen op het niveau van de uitvoering. De aanwezige stakeholders scharen zich achter volgende geformuleerde uitgangspunten op dit vlak:

- Jongeren moeten kunnen rekenen op formele interne en externe klachtenmogelijkheden en op een onafhankelijk orgaan waar ze een klacht kunnen indienen. Het bestaan en de werking van deze procedures moet bij het onthaal van de jongeren met hen besproken worden.
- Een regelmatige evaluatie van de toepassing, de aard en de effectiviteit van de onderscheiden maatregelen, naast toezicht op de werking van de instellingen zelf moet regelgevend voorzien worden. Zowel evaluatie als toezicht moet gebeuren door een externe, onafhankelijke instelling.
- Jongeren en ouders die in aanraking kwamen met het jeugdrecht moeten actief betrokken worden.

Academici wijzen op het onderscheid tussen evaluatie enerzijds en toezicht anderzijds. Waar het bij evaluatie gaat om de effectiviteit van maatregelen, ligt de focus van toezicht op de leefomstandigheden. Beide zijn van belang maar verschillend.

Besluit:

- Gesloten opvang kan enkel als ultieme maatregel en voor een zo kort mogelijke duur ingezet worden.
- De rechten en plichten van minderjarigen in gesloten opvang moeten in een wettelijk kader worden gegoten. Voor het uitwerken van een interne en externe rechtspositie van minderjarigen binnen gesloten opvang moet men vertrekken vanuit het decreet rechtspositie minderjarigen, eventueel aan te vullen met aspecten uit de rechtspositie van gedetineerden.
- Het is belangrijk om het werken naar re-integratie en de welzijnscomponent binnen gesloten opvang te expliciteren. Het gaat daarbij o.m. over dagbesteding, kwaliteitsvol onderwijs, individueel en in leefgroep werken.
- Er is hierbij nood aan aandacht voor de socio-culturele dimensie en een verstandelijke component welke leeftijdsadequaate en aangepast aan de minderjarige moeten zijn
- De werkgroep doet de aanbeveling geen gebruik meer te maken van de accommodatie te Tongeren wegens geen geschikte plaats voor de opvang van minderjarigen.
- Het is nodig om in de regelgeving duidelijkheid te geven over welke instantie waarover beslist en wat de modaliteiten en gevolgen zijn van die beslissing. Er wordt hierbij o.m. verwezen naar de uitgaans- en verlofregeling.
- Jongeren moeten kunnen rekenen op formele, maar toegankelijke, interne en externe klachtenmogelijkheden en op een onafhankelijk orgaan waar ze een klacht kunnen indienen. Het bestaan en de werking van deze procedures moet bij het onthaal van de

jongeren met hen worden besproken.

- Een regelmatige evaluatie van de toepassing, de aard en effectiviteit van de onderscheiden maatregelen moet regelgevend ingeschreven worden.
- Er moet regelgevend voorzien worden in extern, onafhankelijk toezicht op de werking van gesloten opvang (de instellingen zelf).
- Jongeren en ouders die in aanraking komen met het jeugdrecht moeten actief betrokken worden bij de evaluatie en het toezicht.
- Bij het formuleren van kwaliteitsnormen moet de vereiste kwaliteit van zorg geëxpliciteerd worden.

Standpunten jongeren en ouders

Standpunten jongeren

1. Situering en kader

1.1. Vrijheidsberoving: wanneer wel en wanneer niet?

Aan de hand van een casus hebben we enkele interessante bevindingen opgevangen.

- *“Als een jongere blijft weglopen, is de oplossing dan vrijheidsberoving? Is dat de manier om aan het probleem te werken?”*
- *“De jeugdrechter moet op basis van een situatie een beslissing maken maar is dat dan een goede beslissing?”*

De meningen die jongeren over vrijheidsberoving hebben zijn gelijkaardig. Het is afhankelijk van specifieke situaties of de jongere al dan niet van zijn vrijheid beroofd mag worden. Ofwel worden ze van hun vrijheid beroofd, ofwel niet.

Als er sprake is van grote drugshandel, ontvoering en onmenselijke behandeling, mensenhandel, (kinder)porno en gedwongen prostitutie, moord (context van belang!), bescherming tegen zichzelf of de maatschappij of duidelijke tekenen van en aanzet geven tot radicalisering, dan vinden de jongeren dat er wel aan vrijheidsberoving mag gedaan worden.

Indien er sprake is van diefstal, kleine drugshandel, weglopen of gebrek aan plaats vinden de jongeren dat er niet aan vrijheidsberoving mag gedaan worden.

Bij jongeren die niet van hun vrijheid beroofd mogen worden vinden de jongeren dat er meer naar de omgevingsfactoren moeten gekeken worden. Een jongere die bijvoorbeeld vaak wegloopt of omgaat met loverboys moet apart worden genomen en opgevolgd worden. Er moet een specifiek plan komen om hen op te volgen. Informatie verschaffen over de thematiek bijvoorbeeld. Vaak is er een achterliggende problematiek waardoor jongeren een probleem gaan vertonen. Dat probleem moet door intensieve begeleiding achterhaald worden.

- *“Je moet de jongere niet enkel opsluiten maar ook nadenken waarom”.*
- *“Als je mensen opsluit moet je er een vervolg aan geven. Intensief werken aan hun verhaal en niet zomaar alles associëren met feiten uit het verleden”.*

Bij jongeren die wel van hun vrijheid beroofd worden is er vaak een achterliggende problematiek waardoor jongeren een probleem gaan vertonen. Dat probleem moet door intensieve begeleiding achterhaald worden.

Er is ook een gevoel dat een opvoedkundige taak tot het 18^e levensjaar ontbreekt. Uithandengeving van een 17-jarige moet vermeden worden. Zolang een jongere geen 18 jaar is mag er geen veroordeling plaatsvinden, wel een plaatsing. Als een jongere een feit pleegt op zijn 14^e moet je hem niet laten vallen tot zijn 18^e. Wat er ook van feit is gepleegd, toch is er recht op bestaan. Als je veroordeeld wordt door bijvoorbeeld iemand neer te steken moet dit langer duren. Niet opsluiten en na twee maanden weer vrij laten.

Besluit:

- 👤 Kijk ook naar de omgevingsfactoren.
- 👤 Context is belangrijk.
- 👤 Vaak is er een achterliggend probleem.
- 👤 Een jongere niet veroordelen maar plaatsen.
- 👤 Recht van bestaan.

1.2. Vermoeden van onschuld: wat doen in de tussentijd?

- *“Het probleem is dat je soms wel een half jaar moet wachten op je uitspraak. Maar stel dat achteraf inderdaad niets hebt gedaan, dan heb je daar in Mol gezeten... voor niets”.*

Jongeren hadden een zeer uitgesproken mening over dit topic. Zolang er niets beslist is, mag er niets ondernomen worden. En zeker geen ingrijpende beslissingen zoals Mol. Als er dan al sprake is van een maatregel voordat de schuld bewezen is, laat het dan een zijn waar dat jongeren nog iets aan hebben. Voorbeeld hiervan kan zijn: een staptocht.

- *“Voor mij is het heel simpel: je bent onschuldig tot je schuld bewezen is”!*

De algemene noot luidt dat jongeren time-out projecten en staptochten als iets goed ervaren, maar dat begeleiders het soms vanuit een foute motivering benaderen. Het mag geen straf zijn, maar moet een pedagogische insteek hebben.

2.Rechtswaarborgen jongeren

- *“Ik heb de rechten een keer gelezen: De rechten die in het decreet zijn opgesomd, gelden zonder onderscheid voor alle minderjarigen. Dan is dat toch gewoon zo”?*

Voor de start werden alle 11 rechten overlopen met de jongeren. Tijdens het gesprek werd al snel duidelijk dat deze 11 rechten voor alle jongeren hetzelfde moeten zijn, ongeacht of zij nu in een open of gesloten voorziening verblijven. De rechten moeten gegarandeerd worden voor iedereen.

- *“Het gemakkelijk gezegd hé, dat ze niet toe te passen zijn. En zo komen ze er elke keer mee weg, met één vingerknip”.*

In de praktijk voelen zij echter aan dat dit voor vele rechten niet geldt. Zowel in de open als in de gesloten opvang zijn zowel jongeren als opvoeders slechts beperkt of zelfs niet op de hoogte van hun rechten. Vanuit het werkveld vangen we op dat sommige rechten moeilijk toepasbaar zijn. Vanuit de jongeren krijgen we mee dat ze zeker bereid zijn hier mee over na te denken.

Waarin ze wel willen nuanceren is in de mate waarop de rechten tot hun recht komen. Deze zullen nader verklaard worden, per recht.

2.1. Recht op privacy

De jongeren vinden het lastig als ze na een ruzie op hun kamer zitten om rustig te worden en dat de begeleiding na twee minuten binnen komt. Het enige dat van hun is, de enige persoonlijke ruimte, is hun kamer. De kamer is volledig eigendom van de jongere. Als de jonger niet wil dat je binnenkomt dan mag je niet binnen.

Er zijn natuurlijk ook grenzen. Als ze een hele dag op hun kamer zitten omdat ze niet naar school willen of omdat ze niet op uw gezicht willen kijken mag je wel op de kamer gaan kijken. Ook vinden de jongeren dat je binnen mag op de kamer voor huishoudelijke taken. Een begeleider moet denken als een ouder.

2.2. Recht op klacht

Recht op klacht mag niet ontzegd worden. Er is een bezorgdheid dat jongeren niet voldoende ingelicht zijn over dit recht.

De jongeren zijn voorstander van een externe klachtenbehandeling. Ze vragen zich wel af wat er extern gebeurt met hun klacht. Ook vinden ze dat als ze iets in vertrouwen vertellen dat niet zomaar mag worden verder verteld. Als een jongere wil veranderen van vertrouwenspersoon, waarom wil die dan veranderen?

2.3. Recht op een gezinsleven

Hierin was iedereen ongeveer gelijkgezind. Je kan iemand zijn gezin niet ontzeggen, maar je kan er wel een beperking zetten op hoeveel. Door het volledig te ontzeggen vervreemd je te veel van je gezin. En hoe meer vervreemding, hoe moeilijker het is om nadien weer verbinding te zoeken met je gezin en omgeving. En je straft vaak niet enkel het kind, maar ook de ouder. De reden dat je daar zit, zal niet minder aanvoelen gewoon door contact met je familie te hebben. Het contact met je familie mag ook niet ingezet worden als een straf. U niet gedragen en niet mogen bellen, kan niet gelinkt worden aan elkaar.

- *“Straffen mag niet, pedagogisch wat opvoeding meegeven aan ons wel vind ik”.*

Volgens jongeren wordt er bij het bezoek ook te weinig rekening gehouden met wat mogelijk is voor het gezin. Als je mama bijvoorbeeld moet werken op zaterdag, dan heeft ze pech.

Als laatste raken ze ook het loyaliteitsconflict aan. Hun familie heeft soms niet de juiste invloed op hun, maar het hun ontzeggen lost dit probleem niet op. Integendeel, hoe meer men zegt dat je hen niet mag zien, hoe meer ze hun erdoor voelen aangetrokken.

- *“Leer ons wat meer nee zeggen, in plaats het af te pakken en nadien teleurgesteld te zijn over het resultaat”.*

2.4. Recht op zakgeld

Het recht op zakgeld is voor de jongeren heel simpel. Het zakgeld mag onder geen enkele voorwaarde ontzegd worden. Toch merken we dat het vaak nog als strafmiddel gebruikt wordt.

2.5. Recht op duidelijke info

- *“Wees eerlijk, zelfs als je het nog niet weet wat er gaat gebeuren”.*

Hierin voelden we een grote breuk van vertrouwen. Er was niet altijd eerlijk gecommuniceerd over het waarom en het hoe. En vooral: hoelang. Toch geven ze aan dat er niet altijd een pasklaar antwoord hoeft klaar te liggen. Wees gewoon echt en eerlijk, lijkt de boodschap.

2.6. Recht op een dossier

Er is een grote discussie over aan wie het dossier nu eigenlijk toebehoort. Is het nu een werkmiddel van het werkveld of een document dat eigendom is van de jongeren? Net door deze onduidelijkheid lijkt het dossier aan te voelen als iets dat niet interessant is, moeilijk leesbaar en ontoegankelijk. Wat eigenlijk wel zonde is, gezien de belangrijkheid van het document.

Nu wordt het ook onderschat hoe zwaar het kan zijn om je dossier in te lezen. Probeer jongeren zoveel mogelijk info te geven voor ze de jeugdhulp verlaten, want nadien krijgen ze geen begeleiding (of weinig) bij het lezen van hun dossier.

Besluit:

- 👉 Het dossier meer eigendom van jongeren laten worden.
- 👉 Participeren is een werkwoord.
- 👉 Alle rechten moeten blijven gelden én nageleefd worden.
- 👉 Straf niet maar leer ons iets!

Standpunten ouders

CENTRAAL THEMA

Ouders bepleiten een 'RECHT OP SAMENWERKING'. Hieronder verstaan ouders:

- Recht op samenwerking met professionelen/deskundigen: ouders zijn DE ervaringsdeskundigen m.b.t. tot hun kinderen
- Recht op samenwerking van begin tot einde: doorheen heel het traject, doorheen de ganse begeleiding, samenwerken
- Recht op samenwerking houdt in dat ouders suggesties zouden kunnen doen aan de jeugdrechter m.b.t. het opleggen van een bepaalde maatregel. Een jeugdrechter heeft een bepaald arsenaal aan maatregelen waaruit hij kan kiezen.
 - Ouders vragen aan de jeugdrechter dat hij samen met hen bekijkt wat mogelijk is, wat ook voor hen mogelijk is.
 - Er bestaat geen verplichting in hoofde van de jeugdrechter om de door ouders aangevoerde suggestie te volgen MITS er gemotiveerd wordt waarom niet.
 - Er bestaat geen verplichting in hoofde van ouders om op dergelijke manier met een jeugdrechter samen te werken, MAAR ouders moet de kans geboden worden om samen te werken.
 - Communicatie met ouders staat centraal.

1. Uitgangspunten

Rechtswaarborgen en rechtspositie zijn belangrijke termen in de conceptnota van de Vlaamse regering over het nieuw jeugdrecht. Hiermee wordt verwezen naar de manier waarop er in de regelgeving voor gezorgd wordt dat er garanties voorzien worden voor elke minderjarige verdachte of dader, maar ook voor elk slachtoffer, en voor de ouders van de minderjarige dader of slachtoffer. Rechtswaarborgen en rechtspositie zijn ook termen die gebruikt worden bij volwassen personen die een delict gepleegd hebben en hun slachtoffers. Bij deze volwassenen gaat het dan onder andere over een aantal voor het strafrecht belangrijke principes zoals proportionaliteit, subsidiariteit, het vermoeden van onschuld en het recht op een onafhankelijke en onpartijdige en rechter.

Proportionaliteit: Met proportionaliteit wordt verwezen naar de verhouding tussen de zwaarte van het misdrijf en de zwaarte van de sanctie/straf. Hoe ernstiger het misdrijf, hoe zwaarder de straf - hoe lichter het misdrijf, hoe minder zwaar de sanctie.

Subsidiariteit: Subsidiariteit gaat over het streven naar een zo weinig mogelijk ingrijpende maatregel. Voorbeeld: proberen niet onmiddellijk over te gaan tot plaatsing van een jongere maar eerst zoeken naar alternatieven.

Vermoeden van onschuld: Verwijst naar het belangrijke principe dat je in een rechtstaat onschuldig bent zolang niet bewezen is dat je echt schuldig bent. Het gevolg daarvan is dat je iemand dan ook niet kan straffen vooraleer de schuld vaststaat (en het vaststellen van schuld behoort in een

rechtstaat tot de verantwoordelijkheid van een rechter). Zolang het onderzoek naar wat er juist is gebeurd dus loopt, is het niet logisch dat iemand al een sanctie zou kunnen krijgen ...

Besluit

- Proportionaliteit niet herleiden tot enkel de ernst van de feiten. Ook drijfveer, ...
- Subsidiariteit is niet per sé de minst ingrijpende maatregel.
- De reactie op een delict moet in de eerste instantie OP MAAT zijn en dit zowel wat proportionaliteit als subsidiariteit betreft.
 1. Link met de feiten
 2. Meeste effect
 3. Herstelgericht
- WAT WERKT? Wat is een oplossing in deze specifieke situatie en voor deze jongere?
- NEEM DE TIJD om het 'verhaal' van de jongere, zijn context en de jongere in de context te leren kennen. Dit is een randvoorwaarde om te kunnen komen tot de 'maatregel op maat'.
- Betrek de ouders actief.

2.Basisprincipes

Vrijheidsberoving als ultimum remedium en voor de korst mogelijke duur

Besluit

- Vrijheidsberoving ≠ vrijheidsbeperking.
- Er moet kort op de bal gespeeld (kunnen) worden.
- Er moet snel gereageerd (kunnen) worden.
- Als eerste en snelle reactie is ook een plaatsing in een voorziening mogelijk.
- Zorg dat je een totaalbeeld hebt en kijk wat er voldoende is als reactie want voor sommige minderjarigen is een plaatsing in een open (private) voorziening al héél ingrijpend; meer ingrijpend dan een gesloten plaatsing in een gemeenschapsinstelling voor een andere minderjarige.
- Ouders lopen soms lang rond met hun bezorgdheden en ongerustheden maar hun signalen worden niet opgepikt. Waar kunnen ouders terecht?
- Zorg voor voldoende ondersteuning aan ouders EN doe dit vroeg genoeg. Hierdoor mogelijks niet steeds nodig om naar jeugdrechter door te verwijzen.
- Zorg voor (voldoende) alternatieven en bespreek deze met ouders. Geef aan ouders de mogelijkheid om suggesties te doen, zonder hieraan garantie te koppelen dat dit ook effectief de finale beslissing zal zijn.

Vermoeden van onschuld

De in werkgroep 2 gemaakte keuze om de bevoegdheden van het parket opnieuw gericht uit te breiden, mag het basisprincipe van het vermoeden van onschuld niet uithollen. Een bevoegdheidsuitbreiding op parketniveau werd weerhouden onder de voorwaarde van het voorzien in voldoende rechtswaarborgen en een duidelijk regelgevend kader.

Besluit:

- Bevoegdheden en mogelijkheden op parketniveau beperken tot lichtere feiten.
- HERSTELGERICHT werken moet ook op dit niveau centraal staan: herstelgericht op alle vlakken (schade, relationeel, ...). Jongeren verdienen een 2de kans.
- Zorg ervoor dat het duidelijk is wat de gevolgen zijn van een afhandeling op parketniveau:
 1. Lukt het niet, wat dan?
 2. Is het gedaan daarna of kan het nog gebruikt worden (bij de behandeling voor de jeugdrechter) daarna? Vrijheidsberoving ≠ vrijheidsbeperking.

Ruime keuze uit maatregelen die niet vrijheidsberovend van aard zijn**BESLUIT**

- ALGEMEEN: wat je ook doet, zorg dat het blijft hangen bij de jongere!!
- (Opvoedkundige) Projecten
 1. Betrek bij het opmaken en uitvoeren de minderjarige en de ouders
 2. Voor jongere alleen OF voor jongere én ouders
 3. Heb voldoende aandacht voor opvolging en nazorg

Als voorbeeld: bv. 1 week in de Ardennen in een hutje samen met 1 begeleider.
- Persoonlijk project en leerproject
 1. Voor jongere alleen OF voor jongere én ouders
 2. Kijk wat nodig is voor een minderjarige of luister naar wat hij/zij vraagt.
- Herstelgerichte afhandelingen
 1. Bemiddeling
 2. Werken met en/of rond slachtoffers. Bv. zoiets als 'Slachtoffer in beeld'
 3. Werken met en/of rond context van de minderjarige want heel vaak ook zij slachtoffer op bepaalde manier, ook al geven ze dit niet altijd aan (ouders, broers, zussen, anderen).
 4. Belangrijk dat het de jongere zelf is die de gevolgen draagt voor wat hij/zij heeft gedaan. Geef de minderjarige meer verantwoordelijkheid en laat hem/ haar die ook opnemen. Zorg dat ouders niet 'de dupe' worden van de maatregel die de minderjarige opgelegd krijgt maar zorg eveneens dat de maatregel geen 'levenslange schuld' wordt voor de minderjarige.
Ouders zijn om deze reden geen voorstander van het opleggen van geldboetes als finaal de betaling bij hen zou terechtkomen. Binnen herstel kan er echter rond geldelijke vergoeding wel op andere manieren constructief gewerkt worden.
- VRAAGVERHELDING is noodzakelijk om op maat te kunnen werken.
 1. Zorg voor goede diagnostiek en doe dit tijdig genoeg.
 2. Zorg dat er aanbod is + voldoende capaciteit.
 3. Kijk niet alleen naar de minderjarige maar naar het hele systeem rond de jongere en zorg voor voldoende aandacht en ondersteuning van iedereen.

- Blijf aandacht houden voor hogere rechtsnormen en andere rechten en blijf deze ook respecteren. Ouders wijzen hier nadrukkelijk op het 'RECHT OP EEN GEZINSLEVEN'.

Onafhankelijke en onpartijdige rechter

Besluit

- Ouders bepleiten één en dezelfde jeugdrechter in de voorlopige fase en de fase ten gronde.
 1. Omwille van continuïteit.
 2. Omwille van grondige kennis van de jongere, context en situatie.
- Ouders vragen dat er SYSTEMATISCH, VERPLICHT en VOLDOENDE OP VOORHAND een kabinetszitting plaats heeft waar er met hen in gesprek gegaan wordt en er naar hen geluisterd wordt.

Ouders zien in deze voorgestelde werkwijze meer - dan vandaag - invulling gegeven worden aan hun 'RECHT om GEHOORD TE WORDEN'.

Rechtswaarborgen ouders - PARTICIPATIE

Net zoals jongeren geven ouders aan dat er nog meer ingezet moet worden op het stimuleren en garanderen dat ze betrokken worden. Ze willen deel uitmaken van de verschillende fases. Ouders willen hierbij gehoord worden – SAMENWERKEN – maar willen ook impact hebben op de beslissingen met betrekking tot hun kinderen die genomen worden door anderen.

Het 'recht op samenwerking' als aanzet voor een gesprek over het belang van volwaardige en evenwaardige participatie en dialoog tussen ouders, jeugdhulpverleners en rechters...

BESLUIT

- Ouders willen in een constructieve dialoog met de jeugdrechter SAMEN IETS BEREIKEN.
- Ouders vragen dat er een 'RECHT OM OPGEVANGEN TE WORDEN' wordt geïnstalleerd. Hieronder verstaan ze dat er ook voor hen 'iemand' / 'iets' kan voorzien worden om hen te ondersteunen, informatie te verschaffen, uitleg te geven, ...
 1. Ouders willen dat ze degelijk geïnformeerd en opgevangen worden als ze binnenkomen op een jeugdrechtbank.
 2. Ouders willen dat ze degelijk geïnformeerd worden over de procedure bij de jeugdrechtbank alsook over hun rechten en plichten hierbij.

Als voorbeeld: hen in een aparte ruimte opvangen terwijl ze moeten wachten (eerder dan hen uren aan hun lot over te laten in een wachtruimte/justitiepaleis);

Als voorbeeld: hen op de hoogte brengen van wat er mogelijk is op niveau van de jeugdrechtbank en wat er mogelijks kan gebeuren.

Rechtswaarborgen ouders – MAATREGELEN t.a.v. OUDERS

Het is wenselijk om t.a.v. een kleine groep ouders bijzondere maatregelen op te leggen n.a.v. feiten gepleegd door hun minderjarig kind. Dit is een vraag van zowel minderjarigen als ouders zelf. Ouders stellen voor om decretaal een vrijwillig aanbod te voorzien dat daarna bekrachtigd wordt door de jeugdrechter; daarna moeten ouders meedoen. Daarnaast erkennen ouders dat er in sommige gevallen dwang nodig kan zijn bij de aanvragen of bij het opstarten van een ondersteuningsproces. Dit mag natuurlijk niet leiden tot misbruik.

Besluit

- Beoogde maatregelen moeten gericht zijn op de verantwoordelijkheden binnen de 'ouderrol'.
- Beoogde maatregelen moeten duidelijk zijn en afgebakend in tijd.
- **Creëer een zorgkader voor het gezin!**
- Ouders geven aan dat het doel van dergelijke interventie heel helder moet zijn en moet bijdragen tot een oplossing van de problemen die zich stellen.